

REPERE ALE VIETII UNUI EVREU BUCOVINEAN – MAYER EBNER

RADU-FLORIAN BRUJA

Benchmarks in the Life of a Bukovinian Jew – Mayer Ebner

(Abstract)*

Mayer Ebner (1872–1955) was a famous Zionist politician and journalist from Bukovina. Born in Czernowitz in a bourgeois family, he studied law at the “Franz Joseph” University from the capital of Bukovina. As a young man, he felt that a liberal ideal of Jewish assimilation has failed and that outbreaks of anti-Semitism in the last decade of the 19th century required change. Since 1894, Mayer Ebner was an editor of “Das Jüdische Echo”, then of “Die Welt”. Adept of Theodor Herzl’s “Judenstaat”, Ebner participated at the first Zionist Congress held in Basel, in 1897. Afterwards, he became one of the pioneers of the Zionist idea in Bukovina. In October 1918, he represented as a leader the Jewish National Council in Bukovina, which was established in October 1918, when the Habsburg monarchy fell and Bukovina was annexed to Romania.

In the interwar period, Mayer Ebner pleaded with the new authorities to respect the civilian rights of the Jews from Bukovina, as well as for immediately granting such rights to all Jews in Romania. He was one Zionist leader who succeeded in combining Zionist activity with the political and cultural struggle to safeguard the identity, rights and freedom of the Jews of the Diaspora. From 1926 to 1933 (except for the years 1931–1932), Mayer Ebner served as a deputy or senator of several legislatures in the Romanian Parliament, boldly defending the interests of the Jewish minority and resisting discriminatory tendencies and increasingly frequent anti-Semitic excesses. In 1931, he took part in the establishment of the pro-Zionist Jewish National Party of Romania, which was originally opposed to the Union of Romanian Jews.

In 1940, Mayer Ebner immigrated in Palestine, where he was an involved witness to the birth of the state of Israel.

Keywords: Jewish community, Bukovina, Great Romania, Zionism, Jewish National Council, anti-Semitism, Parliament.

* Traducere: Radu-Florian Bruja.

Analele Bucovinei, XXVI, 1 (52), p. 137–152, Rădăuți – București, 2019

Introducere

La cumpăna secolelor al XIX-lea și al XX-lea, comunitățile evreiești europene au suferit o puternică transformare datorată crizei identitare provocată de revigorarea antisemitismului. Pogromurile din Imperiul rus, nașterea antisemitismului modern sau criza provocată de afacerea Dreyfus au pus comunitățile iudaice din Europa în fața unei noi crize. În sânul intelectualității evreiești europene, comunitate extrem de activă la nivelul întregului continent, și-au făcut loc două curente de gândire, diametral opuse, dar care au căutat soluții pentru rezolvarea aceleiași chestiuni. Cum posibilitatea găsirii unei țări pentru întreaga evreime era de nerealizat în spațiul european, cele două curente s-au confruntat în dezbateră orizonturilor de așteptare: asimilarea evreilor în cultura statelor naționale și sionismul. În cazul evreilor din Austro-Ungaria, asimilarea era împiedicată tocmai de diversitatea etnică, națională și culturală întâlnită aici. În atari condiții, emanciparea părea a fi soluția de preferat, dar nu până la identificarea cu lumea austro-germană. Emanciparea nu era lipsită de aspirații naționale, iar realitățile din acest spațiu multiethnic i-au obligat să caute soluții alternative. Eșecul emancipării și manifestarea tot mai vehementă a antisemitismului i-au obligat să definească esența iudaismului european prin natura sa, raporturile cu celelalte naționalități din Imperiul bicefal, locul lor în aceste societăți. Astfel, s-au cristalizat cele două filosofii ale iudaismului: sionismul și autonomismul. Ambele s-au sprijinit pe aceleași valori, percepend iudaismul ca un „fenomen național, istoric, spiritual sau cultural”¹. Pe de altă parte, reacția comunității iudaice din Austro-Ungaria la mesajul antisemit al intelectualilor asimilați culturii germane a dus la apropierea unui contingent semnificativ de evrei fie de mișcarea sionistă, fie de emergenta ideologie socialistă.

În analiza de față vom ancheta evoluția politică și intelectuală a unuia dintre reprezentanții evreimii austro-germane din Bucovina: Mayer Ebner. Ce l-a făcut să opteze pentru sionism, cum a perceput sionismul și care au fost valorile pe care le-a apărât? Au fost concepțiile sale influențate de evenimentele care au dus la destrămarea statului Casei de Habsburg? Cum s-a adaptat la noua realitate de după 1918 în cadrul statului național român? În creionarea biografiei lui Mayer Ebner trebuie să ținem cont de aceste etape care i-au marcat decisiv existența? Sunt doar câteva întrebări la care ne propunem să răspundem, odată cu creionarea principalelor repere ale vieții și activității sale. Personalitatea lui Mayer Ebner nu este necunoscută în spațiul istoriografic românesc și universal, dar nu s-a bucurat de o analiză unitară care să îl pună în locul pe care l-ar merita sau să îi investigheze rolul pe care l-a jucat în epoca sa. Aprecierea posterității avea să vină abia după dispariția sa, mai ales în istoriografia din Israel.

¹ Josy Eisenberg, *O istorie a evreilor*, traducere de Jean Roșu, București, Editura Humanitas, 2006, p. 310.

Anii formării

Evreimea bucovineană a împărtășit dezbaterile de idei asupra căilor de urmat de către întreaga comunitate iudaică austro-ungară. Emanciparea și reînvierea mitului austriac părea să fie atractivă pentru evreii din Imperiu. Dar propagarea antisemitismului, cu variantele sale regionale, i-a pus pe acești evrei în fața unor noi încercări. Pentru un tânăr intelectual ca Mayer Ebner, identificarea perspectivei asimilării cu cea a germanilor sau a altor naționalități din Bucovina nu era o soluție. Identitatea austro-germană era lovită de apartenența sa la lumea iudaică². Astfel, evreii trebuiau să scruteze spre un alt orizont.

Mayer (Meir) Ebner s-a născut în data de 19 septembrie 1872 (18 septembrie conform lui Daniel Hrenciuc), la Cernăuți, într-o familie de evrei germanofoni. A urmat studiile la Școala primară israelito-germană din Cernăuți și și-a definitivat studiile universitare la Facultatea de Drept din capitala Bucovinei. Tot la Universitatea „Franz Joseph” și-a susținut și doctoratul în Drept. Dar ceea ce l-a făcut cunoscut a fost activitatea sa în slujba evreimii bucovinene. A activat în asociația studenților evrei „Hasmonea”, înființată împreună cu Filip Menczel, Isaak Schmierer și Josef Bierer, la 14 iulie 1891, după modelul asociației tinerilor evrei vienezi „Kadima”. Societatea avea ca scop ridicarea conștiinței naționale a studenților evrei și milita pentru apărarea identității lingvistice și etnice a acestora. Sub culorile roșu – violet – verde, „Hasmonea” avea deviza „pentru bunăstarea și onoarea poporului”³. Cu un an înainte, acesta publica un apel îndreptat împotriva politicilor de asimilare a comunității evreiești, modelul preluat pentru societatea „Hasmonea” fiind inspirat din Uniunea Israelită Austriacă. Ebner a înțeles că între comunitatea germană și cea iudaică din Imperiu s-a produs o ruptură care va accentua distanțarea pe parcursul anilor. Asociațiile studențești germane de la Cernăuți aveau un puternic caracter creștin, ceea ce l-a determinat pe Mayer Ebner să se opună tendințelor de asimilare venite din partea Austriei. Încă din acei ani, Ebner și-a însușit o concepție pe care o va apăra întreaga viață, în ciuda adversităților cu care s-a confruntat. De altfel, momentul a fost unul delicat pentru Ebner. Convingerile sale l-au făcut să intre într-un conflict cu un consănger care se înscrisese în societatea germană „Allemania”, cu un profil internaționalist. Acuzându-l de lipsă de loialitate, l-a provocat la duel după cutuma societăților studențești. Mayer Ebner, care avea să fie rănit în acest duel, s-a putut împăca cu adversarul său, dar nu și cu ideea asimilării evreilor în societățile naționale ale studenților germani.

Deșteptarea națională a popoarelor din Europa Centrală, mai ales a celor aflate în fruntariile Austro-Ungariei, i-a obligat pe evrei să caute forme de

² Michael Pollak, *Viena 1900. O identitate rănită*, traducere de Camelia Fetița, Iași, Editura Polirom, 1998, p. 73.

³ Peste ani, în 1951, Mayer Ebner avea să țină o cuvântare în Israel despre acest subiect, la împlinirea a 120 de semestre de la înființarea societății. Cf. Constantin Ungureanu, *Sistemul de învățământ din Bucovina în perioada stăpânirii austriece (1774–1918)*, Chișinău, Academia de Științe a Moldovei, 2015, p. 363.

organizare pe aceleași criterii ale legitimității naționale. Din nevoia de a prezerva identitatea națională și confesională evreiască, Ebner s-a apropiat de mișcarea sionistă și de formațiunile politice și culturale naționale. A luat, de la început, parte la congresele mișcării sioniste din Austria. A fost activ în mișcarea sionistă din Bucovina austriacă, România și Israel. A luat parte la mai toate congresele mișcării din Austria. În calitate de membru al mișcării sioniste a participat, alături de bucovineanul Philipp Menczel, la Congresul de înființare a organizației sioniste de la Basel, din 1897 și, trei ani mai târziu, la Congresul sionist de la Londra⁴.

Sionismul lui Ebner s-a fundamentat pe lucrarea lui Theodor Hetzl, *Statul evreilor*, și era diferit de sionismul din Rusia sau din Vechiul Regat. După 1900, Ebner a intrat într-o lungă polemică cu Max Nordau, în paginile gazetei „Die Welt”, oficios al mișcării sioniste din acea vreme. Concepțiile sale ideologice, definite ca „Realpolitik”, se deosebeau de ideile lui Hetzl, susținând recunoașterea drepturilor evreilor de a se organiza în comunități naționale în statele în care trăiau. Ebner admitea necesitatea emigrării evreilor în Palestina și fondarea unui stat evreiesc, dar considera că răspândirea ideilor sionismului trebuia să se facă în cadrul unor comunități iudaice în diaspora. Abia apoi avea în vedere o eventuală emigrație masivă în Palestina. Ideile sale, cărora le-a rămas fidel întreaga viață, nu au fost sintetizate într-o lucrare teoretică, dar au fost expuse pe larg în paginile gazetelor la care a colaborat⁵. David Schaary consemna că Ebner „și-a consacrat întreaga viață conducerii mișcării sioniste și luptei pentru apărarea drepturilor civile” ale comunității evreilor bucovineni, dar totodată opina că „a eșuat în eforturile sale de a «cuceri» comunitatea israelită din Cernăuți”⁶. În același timp, s-a opus ideilor marxiste și a conceptului luptei de clasă. Ebner a semnat un document prin care se poziționa în favoarea atragerii păturii muncitorești în mișcarea sionistă. Sionismul a reprezentat o replică activă dată antisemitismului și a generat un sentiment de mândrie pentru apartenența sa la lumea iudaică, care nu se întâlnea în socialism⁷.

Odată cu nașterea antisemitismului modern și propagarea sa prin intermediul curentului social-creștin, comunitatea evreiască s-a fracționat. Dacă cei mai mulți dintre evrei au continuat să meargă pe linia liberală, o grupare destul de restrânsă în rândurile căreia s-a găsit și Ebner a început să se afirme pe linia națională. În acest spirit, a participat la întemeierea Partidului Național Evreiesc de sub conducerea dr. Benno Straucher. În anul 1910, pe când deținea, împreună cu Loebel Taubes, funcția de vicepreședinte al Organizației sioniste din Bucovina (condusă de prof. Leon Kellner), Ebner a părăsit partidul lui Straucher, pentru a fonda, împreună cu

⁴ Mariana Hausleitner, „Rolul intelectualilor evrei în Europa Centrală pornind de la exemplul Bucovinei”, în „Studia et Acta Historiae Iudaeorum Romaniae”, anul IX, 2005, p. 267.

⁵ David Schaary, „Evreii din Bucovina în perioada interbelică: o comunitate într-un mediu ostil” (în continuare se va cita: David Schaary, „Evreii din Bucovina în perioada interbelică”), în Carol Iancu (coord.), *Permanențe și rupturi în istoria evreilor din România (secolele XIX–XX)*, București, Editura Hasefer, 2006, p. 182.

⁶ *Ibidem*, p. 179.

⁷ Michael Pollak, *op. cit.*, p. 75.

Kellner, mișcarea rivală, Consiliul Popular Evreiesc (Der jüdische Volksrat). În această calitate de membru al Partidului Popular Evreiesc, Ebner a fost deputat în Dieta Bucovinei, iar Benno Straucher deputat în Parlamentul de la Viena, reprezentând grupul etnic evreiesc din Bucovina. Activitatea sa politică a mers paralel cu cea jurnalistică. Inițial, și-a promovat ideile în cadrul publicației „Bukowiner Rundschau”, iar din 1894, la „Das jüdische Echo”, al cărei redactor a fost și unde și-a difuzat ideile despre comunitatea evreilor ca entitate națională. Împreună cu Leon Kellner a editat, începând cu 1911, ziarul „Das Volksrat”, care reprezenta punctul de vedere al Partidului Popular Evreiesc. În același an, Ebner a intrat în conflict cu Benno Straucher, pe care l-a acuzat că urmărea să impună o orientare autoritară în cadrul grupului etnic iudeu din Bucovina⁸.

Activitatea sa a continuat și pe parcursul dificililor ani ai primei conflagrații mondiale. În timpul celei de a doua ocupații ruse în Bucovina, din 1915, Ebner a fost luat ostatic de către trupele țariste și exilat împreună cu alți lideri evrei din Cernăuți (între care primarul Salo Weisselberger) în Siberia, de unde a revenit abia în 1917, după evenimentele care au marcat sfârșitul autoritarismului țarist pe ruta Petrograd și Viena. Va rememora, peste ani, experiența întâlnirii cu armata țaristă: „A venit ziua încercării [...]. Rusia semiasiatică tăvălea hoardele sale peste granițele Bucovinei. Acestor cazaci și tartori le-a ieșit, în parte nemeritat, zvonul că aduc jaf și moarte fiilor lui Israil”⁹. Reîntors în Bucovina, Ebner a fost martorul transformărilor politice care au cuprins întreaga Europă est-centrală.

Concluzionând, putem aprecia că la începutul vieții lui Mayer Ebner, printre evreii din Bucovina se confruntau două curente: cel liberal, al asimilării în lumea germană și cel al emancipării naționale. Instituirea unui sistem politic parlamentar mult mai democratic în primul deceniu al secolului al XX-lea a dus la diversificarea ofertei politico-electorale. Apariția antisemitismului și pătrunderea intelectualității în viața politică au deschis posibilități noi pentru categorii sociale mult mai largi de a activa în plan politic. De aceea evreii au căutat soluții alternative date de sionism sau socialism. Ebner avea să opteze pentru prima dintre aceste alternative, dar fără să își însușească în totalitate concepțiile fondatorilor sionismului.

Activitatea după unirea Bucovinei cu Regatul României

Din anii 1918–1919, Mayer Ebner s-a văzut la un nou început de drum. Evreii din Bucovina, ca și cei din restul Austro-Ungariei, s-au bucurat în perioada antebelică de drepturi cetățenești depline, beneficiind de un statut privilegiat față de coreligionarii lor din Regatul României, unde nu erau recunoscuți ca cetățeni ai țării. Evreii bucovineni susțineau menținerea imperiului bicefal, ale cărui valori

⁸ Daniel Hrenciuc, *Dilemele conviețuirii: evreii din Bucovina (1774–1939)*, Iași, Editura TipoMoldova, 2010, p. 160.

⁹ Apud Ioan-Paul Valenciu, „Mitropolitul Bucovinei Vladimir de Repta și comunitatea evreilor din Cernăuți”, în „Analele Bucovinei”, anul XVII, nr. 1, 2010, p. 114.

democratice erau percepute ca un scut împotriva atitudinilor antisemite tot mai radicale la sfârșitul Primului Război Mondial. Consiliul Național Evreiesc din Bucovina, reformat în octombrie 1918 și cu susținerea lui Ebner, a militat pentru păstrarea Austro-Ungariei. Evreii bucovineni cunoșteau situația coreligionarilor din Vechiul Regat, care nu beneficiau în totalitate de drepturi civile¹⁰. Din acest motiv, Ebner s-a numărat printre semnatarii unui document, în octombrie 1918, care nu încuraja unirea provinciei în cadrul României. A încercat chiar să negocieze cu alte grupuri minoritare din Bucovina, în speranța găsirii unei soluții de compromis.

Când a devenit evident că Austro-Ungaria s-a prăbușit, Mayer Ebner s-a aflat printre evreii care au decis să nu trimită niciun reprezentant la Congresul General al Bucovinei. Abia după ce trupele române au intrat în Bucovina, Mayer Ebner i-a înaintat lui Iancu Flondor, în numele Consiliului Național Evreiesc din Bucovina, o scrisoare prin care evreii din Bucovina recunoșteau unirea Bucovinei cu România. În această scrisoare, el declara: „Consiliul Național Evreiesc recunoaște unificarea teritoriilor românești într-un singur stat și prin aceasta principiile auto-determinării la care poporul român este îndreptățit”. Dar Ebner s-a numărat printre evreii bucovineni care s-au abținut să participe la Congresul Consiliilor Naționale convocat de autoritățile române. El își explica gestul prin lipsa unor garanții care să acorde drepturi civile și politice evreilor în cadrul noului stat. Cu acest prilej, evreii solicitau acordarea necondiționată a drepturilor pe care le avuseseră în timpul dublei monarhii, tuturor coreligionarilor din Regatul României. Scrisoarea era redactată de Ebner și semnată și de către Jacob Pistiner și Berthold Friedmann, apoi aprobată cu majoritate de voturi de către membrii Consiliului. Recunoașterea unirii Bucovinei cu România era condiționată de evrei, cum s-a întâmplat și în alte provincii ale fostului Imperiu, de acordarea drepturilor civile de care beneficiaseră anterior¹¹.

Între 1918 și 1920, Ebner a fost președinte al Consiliului Național Evreiesc, organism la crearea căruia a participat direct. Înființat în 22 octombrie 1918, și-a organizat întreaga structură până la 11 noiembrie sub directa coordonare a lui Mayer Ebner și Jacob Pistiner. La 10 noiembrie 1918, cei doi au condus prima ședință a Consiliului Național Evreiesc, la care s-au luat câteva hotărâri privind funcționarea comunității. Conducerea evreilor bucovineni era preluată de către Consiliul Național Evreiesc, evreii urmând să se organizeze în comunități religioase (Kultur-Gemeinden) și naționale (Volk-Gemeinden). Consiliul, prin conducătorii săi, devenea organismul politic al evreilor, care urma să ducă tratative cu autoritățile române¹². Începând cu 3 decembrie 1918, cei doi au preluat de la profesorul

¹⁰ Mariana Hausleitner, „Evreii și antisemitismul în Bucovina între 1918 și 1944” (în continuare se va cita: Mariana Hausleitner, „Evreii și antisemitismul în Bucovina”), în „Studia et Acta Historiae Iudaeorum Romaniae”, anul VIII, 2003, p. 197.

¹¹ *The Jews in Bukovina (1914–1919) – World War and Russian Occupation*, by dr. Arie Leon Schmelzer; <https://www.jewishgen.org/yizor/bukowinabook/bukowina.html> (accesat la 18 noiembrie 2018).

¹² David Schaari, „Comunitatea evreilor din Cernăuți în perioada administrației românești între cele două războaie mondiale” (în continuare se va cita: David Schaari, „Comunitatea evreilor din Cernăuți”), în „Studia et Acta Historiae Iudaeorum Romaniae”, anul IV, 1999, p. 138–139.

Wender Neumann conducerea Consiliului și a comunității evreiești din Cernăuți. Consiliul Național Evreiesc era organismul reprezentativ al evreilor bucovineni, îngrijindu-se de organizarea comunității evreiești și de reprezentarea intereselor acesteia pe lângă autoritățile române.

În anul 1919, Ebner semna un articol prin care îi preciza generalului Petala că evreii sunt de acord cu unificarea Bucovinei în cadrul Regatului României, dar că acest proces ar trebui să se facă în etape, cu respectarea dreptului minorităților, iar limba română să fie implementată în administrație și justiție treptat. Poziționându-se de partea lui Iancu Flondor, care se împotriva politicilor integratoare ale Partidului Național Liberal, sprijinit la nivel local de Ion Nistor, liderul evreilor bucovineni a participat la mitingurile organizate de tabăra autonomistă. Astfel, la 2 iulie 1919, a criticat în cadrul unei adunări convocate de Iancu Flondor politica de românizare a Bucovinei. Ebner avea în vedere limitarea autonomiei provinciale, corupția și abuzurile administrației românești, demiterea unor funcționari evrei din administrație și jandarmerie, închiderea unor restaurante evreiești, a unor licee evreiești și tolerarea atitudinilor antisemite¹³. Acesta l-a criticat pe Ion Nistor pentru că nu se ocupa de situația evreilor din Bucovina, unde rămăseseră fără cetățenie peste 10 000 de persoane. Răspunsul lui Nistor la campania de incriminare adusă de Ebner pe această problemă ofensa comunitatea evreiască și îi dădea dreptate lui Ebner¹⁴. Opunându-se transformărilor rapide, Ebner a perpetuat particularismul Bucovinei în cadrul României, în care antipatia față de București era îmbrățișată de toate comunitățile etnice.

În anii următori, Ebner și-a adus contribuția la obținerea statutului juridic pentru comunitatea evreiască din Bucovina, conform prevederilor Tratatului de la Paris – Versailles. Abia la 30 august 1920 a obținut semnătura prim-ministrului Alexandru Vaida-Voevod pentru emanciparea deplină a tuturor evreilor din România. Un avantaj semnificativ era că în noile realități, evreii bucovineni se puteau declara evrei la recensămintele din România, și nu austrieci sau germani, cum fuseseră trecuți în cele din Austro-Ungaria. Peste câțiva ani, în 1924, cu prilejul dezvelirii Monumentului Unirii din Cernăuți, Mayer Ebner și-a explicat poziția avută în 1918–1919. Acesta declara atunci că: „Bucovina rămăsese fără o legătură teritorială cu țările austriece, ereditare, și era limpede că trebuia să se unească cu una din țările vecine. Imperative istorice, geografice și economice impuneau unirea cu România. Un adevăr și nu o simplă frază este că Bucovina s-a unit cu patria ei mamă. Noi, evreii, considerăm această unire *sub specie aeternitatis*”¹⁵.

Continuând să spere în emanciparea evreilor bucovineni, Ebner a rămas un adversar al lui Straucher în întreaga perioadă interbelică. Acesta din urmă considera că evreii se pot integra în societatea românească numai dacă acceptau să studieze în

¹³ Daniel Hrenciuc, *op. cit.*, p. 258–259.

¹⁴ Carol Iancu, *Evreii din România. 1919–1938. De la emancipare la marginalizare*, București, Editura Hasefer, 2000, p. 146.

¹⁵ Dumitru Hâncu „Evreii bucovineni”, în *Contribuția evreilor din România la cultură și civilizație*, București, Editura Hasefer, 2004, p. 134.

școlile românești și să promoveze cultura română. Spre diferență, Ebner considera că evreii trebuie să își păstreze identitatea, învățând în școli ebraice și prezervându-și cultura proprie în limba națională. În momentul în care Straucher a aderat la Partidul Național Liberal și și-a dat acordul ca evreii să studieze după programe românești, Ebner s-a distanțat definitiv, susținând ideile sionismului și școlile evreiești¹⁶.

În acești ani, Ebner a continuat să participe la conferințele mișcării sioniste. Între 25 și 26 octombrie 1919 a participat la Conferința mișcării sioniste din România, desfășurată în capitala Bucovinei, unde a fost ales ca președinte, fiind secondat de Solomon Kassner. Ulterior a intrat în conflict cu acesta, după ce Kassner a fost atras de Wilhelm Filderman în tabăra Uniunii Evreilor Români. Mayer Ebner a organizat încă din 1919 adunări prin localitățile bucovinene, în care susținea punctul de vedere sionist. Alături de Hofmann, T. Weiselberg și S. Kassner a reușit să fondeze un puternic curent sionist. Sionismul bucovinean era diferit de cel al evreilor din Vechiul Regat, acționând pentru recunoașterea comunității evreiești drept una națională și abia pe locul al doilea fiind emigrarea în Palestina¹⁷.

Ebner a fondat și condus publicația de limbă germană „Osdjtjüdische Zeitung”, care a devenit o tribună a mișcării sioniste din Bucovina și România între anii 1919 și 1937¹⁸. Aici și-a exprimat pe larg concepțiile ideologice sioniste, care vor fi integrate și în platforma-program a Partidului Evreiesc. David Schaary le sintetiza în câteva puncte: 1) Loialitate față de statul român și de legislația acestuia; 2) Lupta neprecupețită pentru apărarea drepturilor evreilor conform Tratatului de la Versailles, recunoscute în Constituția României; 3) Recunoașterea comunității evreiești ca minoritate națională definită de drepturile ei cetățenești; 4) Democratizarea instituțiilor reprezentative ale evreilor; 5) Reprezentarea evreimii în organismele statului român și în Parlament pe criteriul etnic și lupta împotriva asimilării; 6) Organizarea pe provincii a comunității evreiești din România și păstrarea organizației bucovinene în afara Uniunii Evreilor Români „regatizate” de sub conducerea lui Wilhelm Filderman. În ceea ce privea organizarea comunității evreiești, acesta se opunea principiilor lui Filderman, care milita pentru apărarea drepturilor individuale ale evreilor. Ebner propunea, ca și înainte de 1918, prezervarea comunității iudaice printr-o politică evreiască națională ca imperativ categoric¹⁹. Deși susținea învățarea limbii ebraice de către copiii evreilor din Bucovina, Ebner a fost nevoit să accepte că în provincia din nordul țării majoritatea evreilor erau vorbitori de germană. Astfel, gazeta sa a apărut în această limbă. S-a aliat cu idiștii bucovineni când a văzut că legea învățământului din 1925 promova predarea în limba română chiar și în școlile particulare. De aceea, a susținut că părinții trebuie să decidă în ce limbă învățau

¹⁶ Daniel Hrenciuc, *op. cit.*, p. 281.

¹⁷ *Ibidem*, p. 271.

¹⁸ Publicația „de un înalt nivel intelectual” era continuatoarea publicației „Bukowiner Rundschau”, creată după modelul „Die Jüdische Rundschau” din Berlin și a reprezentat cel mai bine comunitatea evreilor de cultură germană din Bucovina. Cf. David Schaary, „Evreii din Bucovina în perioada interbelică”, p. 180.

¹⁹ *Ibidem*, p. 182–183.

copiii lor²⁰. În paralel, acesta a continuat să susțină consolidarea instituțiilor evreiești din Bucovina, menite să sprijine difuzarea limbii ebraice și încurajarea emigrației spre Palestina. A încercat, fără succes, să se împotrivescă tendinței negative, după opinia sa, de fragmentare a electoratului evreiesc din Cernăuți și Bucovina în prea multe partide și grupări politice. A folosit paginile revistei și pentru a polemiza cu adversarii săi, dar și cu mari personalități ale epocii, care se situaseră pe poziții antisemite, cum a fost Nicolae Iorga sau A. C. Cuza.

Activitatea „pe ulița evreiască” și în legislativul României

În Bucovina interbelică, în sânul comunității evreiești s-au cristalizat trei curente. Unul, condus de Jacob Pistiner, avea să fie reprezentat de socialiști. Aceștia erau adepții integrării în structurile statului român, militând pentru democratizarea societății românești. Cel de al doilea curent, minoritar, colabora cu socialiștii, dar considera că doar modelul Internaționalist era soluția pentru revendicările evreilor. Adepții acestui curent s-au grupat în jurul societății „Poale Sion” și au furnizat cadre extremei stângi. Cele două curente promovau limba idiș, argumentând că era idiomul vorbit de cei mai mulți evrei. Mayer Ebner a rămas statornic în convingerile sale sioniste, susținând emigrarea în Palestina, după ce emanciparea evreilor vorbitori de ebraică se va fi desăvârșit în cadrul statului român.

Împreună cu Bernhard Fleminger, dar și sprijinit de politicianul Dori Popovici, Ebner a condus comunitatea evreilor din capitala Bucovinei. Apropierea de Popovici l-a făcut să se orienteze în primii ani interbelici către Partidul Poporului, opunându-se lui Beno Straucher, care a aderat al Partidul Național Liberal²¹. Conflictul dintre Ebner și Straucher, cu numeroase momente aspre, a fost satirizat de contemporani sub sintagma „der dreissigjährike Krieg” („războiul de 30 de ani”)²². Ebner l-a satirizat pe Straucher cu titulatura „regele uliței evreiești” sau cu epitetul „Moschko”. La rândul său, Straucher îi lua în derâdere pe Ebner și Pistiner, acuzați de „flecăreală ideologică și de incapacitate de aplicare a acesteia în practică”²³.

Dacă până în 1926 Beno Straucher a condus comunitatea evreiască, odată cu erodarea autorității sale, o grupare condusă de Bernhard Fleminger s-a apropiat, spre finele anului 1925, de mișcarea sionistă a lui Ebner, cu care a negociat crearea unei grupări politice evreiești locale. Nu s-a ajuns la un acord, dar odată cu revenirea guvernului Averescu la putere, în martie 1926, poziția lui Ebner s-a consolidat. Un prim succes l-a avut în alegerile locale din februarie 1926. Mayer Ebner s-a alăturat opoziției în alegerile locale din februarie 1926, reușind să combată Partidul Național Liberal, din care făcea parte Straucher²⁴. Apoi, a negociat cu Dori Popovici un

²⁰ Mariana Hausleitner, *op. cit.*, p. 271.

²¹ Daniel Hrenciuc, *op. cit.*, p. 264–265.

²² David Schaary, „Evreii din Bucovina în perioada interbelică”, p. 180.

²³ Epitetul „Moschko” era o poreclă sarcastică din argoul limbii idiș, dată celor care linguseau autoritățile. Cf. David Schaary, „Comunitatea evreilor din Cernăuți”, p. 149.

²⁴ *Ibidem*, p. 157–158.

acord în numele Partidului Unității Evreiești și cu mișcarea „Mizrahi”. Cu ajutorul lor a reușit să îl îndepărteze de la conducerea comunității evreiești pe Beno Straucher. Din 15 aprilie 1926, Ebner a asigurat, împreună cu Fleminger, noua conducere. El s-a bazat pe o politică de principii, dar a concentrat în mâinile sale majoritatea funcțiilor reprezentative din cadrul comunității. Deși a marșat pe ideea democratizării, acesta nu a folosit calea democratică de a accede în fruntea comunității, ci a apelat la pârghiile administrative oferite de colaborarea cu Partidul Poporului. Apoi, a preluat conducerea organizației sioniste și reprezentarea ei la nivelul Congresului Mondial Sionist, a păstrat conducerea Partidului Unității Evreiești, cumulată cu mandatul de parlamentar. A împărțit pentru o vreme conducerea comunității evreiești cu Bernhard Fleminger. În iulie 1929, a condus ședința prin care se constituia noua conducere a comunității, dar din care lipseau organizația „Poale-Zion” și „Bund-ul” socialist. Sub deviza „de la comunitatea religioasă la o comunitate național-populară”, Mayer Ebner a inițiat un vast program de reforme în cadrul comunității, cu efecte bugetare semnificative. Deși el nu era remunerat pentru activitatea sa (spre deosebire de Straucher), măsurile financiare luate au dus la crearea unui deficit bugetar considerabil. Ebner și Fleminger s-au ocupat și de democratizarea vieții în sânul comunității, prin introducerea unui nou sistem de votare al Consiliului, dar pe perioada cât a stat în fruntea comunității nu l-a putut pune în aplicare. Din cauza supraaglomerării, după 14 luni, în iulie 1927, a predat conducerea activității administrative lui Fleminger. Însă, schimbarea guvernului a dus la sfârșitul administrației Ebner – Fleminger în fruntea comunității. Jocul politic și administrativ din România interbelică l-a readus în frunte pe Beno Straucher. David Schaary conchidea că, „cu tot prestigiul lui Mayer Ebner, a cinstei sale publice, a devotamentului său în împlinirea funcției pe care o deținea și cu toată simpatia generală de care se bucura acțiunea de renaștere națională în rândul evreilor din Cernăuți, preluarea conducerii comunității evreiești de către sioniști a fost un episod scurt și fragmentar: 14 luni în tot cursul epocii administrației românești dintre cele două războaie mondiale”²⁵. Acuzat de risipă bănească și de publicitate politică, Ebner s-a văzut nevoit să facă pasul în spate. Mai mult, toate reformele introduse de el și de prietenul său Fleminger au fost anulate de noua conducere²⁶.

Schimbările politice din 1928–1929 au readus în discuție conducerea comunității. În 14 noiembrie 1929, au avut loc noi alegeri pentru Consiliul comunității. Mayer Ebner a revenit, candidând din partea Partidului Național Evreiesc, care obținea cele mai multe mandate – 13, cu 1 537 de voturi. Însă, Ebner nu avea majoritatea în Consiliu, deoarece Straucher îl secunda cu 10 mandate. Autoritățile române, în fruntea cărora se afla un guvern național-țărănist, ar fi putut înlesni venirea la conducere a lui Ebner când au anulat, în mod abuziv, lista lui Straucher, susținătorul liberalilor. Dar Ebner a făcut un gest demonstrativ, renunțând la mandate și solicitând noi alegeri. Alegerile au fost repetate în 18 mai 1930, dar nu au adus

²⁵ *Ibidem*, p. 159–160.

²⁶ *Ibidem*, p. 161.

schimbări majore. Lista lui Ebner a obținut 12 mandate, iar cea a lui Straucher 10 mandate. Negocierile subterane cu celelalte forțe și politica ambiguă a lui Ebner au dus la apropierea dintre Bund-ul socialist și gruparea lui Straucher. Odată ce au realizat un acord, cele două formațiuni au preluat puterea. Gruparea sionistă a lui Ebner ieșea pentru totdeauna din ecuația puterii în Consiliul evreiesc²⁷.

După ce un colaborator, Markus Menczer, a adoptat o atitudine proliberală, Ebner s-a simțit tot mai izolat pe poziția sa. Dar tocmai datorită scandalurilor din timpul conducerii lui Menczer, Ebner și gruparea sa au obținut un rezultat pozitiv în alegerile din martie 1935, cu 13 reprezentanți în Consiliu²⁸. Lista Partidului Evreiesc s-a plasat pe locul al treilea în scrutinul din iulie 1937 pentru Consiliul Național Evreiesc, acesta fiind ultimul exercițiu electoral al comunității evreilor din Bucovina. David Schaary, într-un studiu extrem de documentat, pune reculul grupării sioniste coordonată de Ebner pe „lipsa posibilităților mișcării sioniste de a recomanda o soluție imediată a dificultăților populare evreiești”. Martor al evenimentelor, acesta conchidea că liderii sioniști din Cernăuți, „care ședeau în cafeneaua «Central», nu-și dădeau seama de sărăcirea maselor fiilor lui Israel”²⁹.

O altă latură a activității sale politice în fruntea mișcării evreiești a fost lupta de la tribuna parlamentară. A fost deputat în două rânduri, între 1926 și 1928, respectiv 1932–1933, și senator, cu un mandat în legislatura 1928–1931. Acordul electoral cu Partidul Poporului avea să-i aducă lui Ebner primul mandat de deputat în legislativul României, în anul 1926. Deși era un înfocat susținător al comunității evreiești, a ales să participe la alegeri pe lista Partidului Poporului, având un electorat creștin, pe care l-a reprezentat în calitate de deputat.

Odată ajuns în legislativul României, Mayer Ebner a căutat să formeze o grupare parlamentară evreiască, care să susțină ideea unei comunități naționale. Nu a reușit din cauza divergențelor de opinie din sânul comunității la nivel național³⁰. Deși nu a mai colaborat cu Partidul Poporului, a continuat să fie în opoziție față de liberali, ulterior apropiindu-se de Partidul Național Țărănesc. La Cernăuți a luat naștere și o filială a Partidului Evreiesc, condusă de Benno Straucher. Dar comunitatea evreiască a preferat să se apropie de partidele democratice din Bucovina, care îi garantau libertățile și avantajele de care beneficiase și înainte. În alegerile din 1928, Mayer Ebner, fruntaș al evreilor bucovineni și lider al Partidului Unitar Evreiesc, a negociat un acord electoral cu Partidul Național Țărănesc, care i-a adus mandatul de senator de Cernăuți³¹. Trecutul istoric și apartenența la spații diferite a făcut ca evreii să rămână dezbinați. În calitate de senator a înființat, în 1928 (după

²⁷ *Ibidem*, p. 164–165.

²⁸ *Ibidem*, p. 167–168.

²⁹ *Ibidem*, p. 171.

³⁰ David Schaary, „Comunitatea evreilor din Cernăuți”, p. 158.

³¹ Florin-Răzvan Mihai, „Alegerile generale din 12 decembrie 1928”, în Florin Müller (coord.), *Elite parlamentare și dinamică electorală în România, 1919–1937*, București, Editura Universității, 2009, p. 190.

alte surse, 1929), alături de Theodor și Josef Fischer și Michael Landau, Clubul Parlamentar Evreiesc. A fost președinte al Clubului Parlamentar Evreiesc din primul an, Club care a reprezentat nucleul de conducere al viitorului Partid Evreiesc.

Mayer Ebner a reușit ulterior să își impună concepțiile, creând, alături de Theodor Fischer, liderul politic al evreilor din Transilvania și de gruparea sionistă, „Renașterea Națională”. Acesta s-a opus Uniunii Evreilor Români, condusă de Wilhelm Filderman, a cărui program nu l-a împărtășit. La începutul deceniului patru a înființat, în strânsă colaborare cu Berhard Fleminger, Partidul Unității Evreiești din Bucovina. Un an mai târziu, structura politică bucovineană a fuzionat cu celelalte forțe politice evreiești (ca Uniunea Națională Evreiască din Transilvania, condusă de Theodor Fischer sau organizația basarabeană a rabinului Yehuda Leib Tsirelson), pentru a da naștere Partidului Evreiesc. Această forță politică s-a opus la început Uniunii Evreilor Români, având o puternică orientare sionistă. Înființat în mai 1931, la inițiativa sa, Partidul Evreiesc a obținut trei din cele cinci mandate în Bucovina. Adept al democratizării și al reprezentativității tuturor regiunilor în forul legislativ al României, Ebner a demisionat pentru a face loc în Parlament unui candidat al Partidului din Vechiul Regat. Și-a păstrat funcția de președinte al partidului și a participat la campania electorală din 1932, obținând din nou un mandat în Bucovina (în circumscripția Cernăuți)³². Un an mai târziu, sciziunile din partid aveau să îl afecteze. Partidul avea să înregistreze un eșec usturător, neatingând pragul electoral și neobținând niciun mandat. Astfel, Partidul Evreiesc, cu un important fief în Bucovina, nu a beneficiat de rezultatele activității sale, care au fost neconcludente, atât timp cât nicio forță politică românească nu concepea recunoașterea comunității evreiești ca grupare politică importantă la nivel național la mijlocul anilor '30³³.

Congresul Partidului Evreiesc din noiembrie 1933, a accentuat această tendință, mai ales după eșecul electoral în scrutinul din decembrie 1933 când niciun candidat nu a intrat în Parlament. Abia acum s-a deschis posibilitatea colaborării cu gruparea lui Filderman, dar după ani de tatonări și negocieri sterile, abia în 1936, Partidul Evreiesc condus de Ebner a acceptat să fuzioneze cu Uniunea Evreilor Români a lui Filderman. Fuziunea a devenit imperios necesară în anii '30, pentru a forma un front puternic împotriva extremei drepte antisemite, din ce în ce mai vehementă și influentă. Noua organizație politică a fost denumită „Consiliul Central al Evreilor Români” și a fost condusă de Wilhelm Filderman, Ebner neavând un rol de frunte în structura sa.

Din activitatea sa în legislativul României reținem câteva aspecte. Liderul evreimii sioniste bucovinene s-a remarcat de la tribuna parlamentară prin discursul său în favoarea democratizării țării sau în apărarea drepturilor minorităților. A avut de fiecare dată alocuțiuni împotriva manifestărilor antisemite din țară, mai ales că acestea afectau imaginea României în plan internațional. La 31 iulie 1926, în cadrul unei sesiuni extraordinare a celor două Camere reunite, acesta afirma: „Evreii din

³² David Schaary, „Evreii din Bucovina în perioada interbelică”, p. 183–184.

³³ *Ibidem*, p. 185.

România nu cunosc și nu au niciun fel de interese în afara granițelor țării. Căci propriile lor interese sunt întotdeauna strâns legate de înflorirea și prosperarea țării. În cele patru ținuturi ale României Mari, zac osemintele părinților noștri și noi iubim această țară așa cum se iubește un cămin, o vatră părintească și noi dorim ca România Mare să ne fie o patrie ca și celorlalți locuitori ai țării”³⁴. În ședința Camerei din 17 mai 1927, a combătut și proiectul de lege pentru dobândirea sau pierderea naționalității române. El declara că, „luând în considerare că doar Tratatul de Pace și legea care îl ratifica sunt decisive, rog pe ministrul Justiției să atragă atenția comisiilor asupra faptului că ele trebuie să ia în considerare doar textul Tratatului de Pace și acela al legii ratificării, aceasta pentru a evita ca miile de locuitori ai acestei țări care posedă cetățenia *ipso facto* să nu piardă această cetățenie și să nu recadă în categoria locuitorilor fără naționalitate, având obligații, dar și privați de drepturi”³⁵. Ebner avea să critice dur și textul legii electorale din 1919, care elimina de la dreptul de vot 10 000 de evrei bucovineni, deoarece nu ar fi avut indigenatul înainte de 1914, protestând direct pe lângă Ion Nistor³⁶.

Ebner a avut în atenție în intervențiile sale parlamentare și situația economică a țării. Acesta considera că o îmbunătățire a nivelului de trai a majorității populației ar contribui la diminuarea curentelor antisemite și la scăderea manifestărilor anti-evreiești. El declara că, „odată cu întărirea economică a României și cu exploatarea tuturor comorilor ei, treptat cu creșterea avuției claselor sociale și ura va scădea. Am credința că odată toate popoarele acestei țări își vor întinde mâinile în mod prietenesc”. Ebner nu se limita doar la a atinge subiecte cu caracter economic, ci și dădea soluții pentru rezolvarea problemelor. La 9 decembrie 1930, acesta a prezentat o analiză a situației economice generale din țară, explicând-o în contextul crizei economice mondiale³⁷. De la tribuna Camerei Deputaților declara, în decembrie 1926, că „în industrie noi am fost, în Bucovina, cu adevărat pionieri și arborii din pădurile Fondului religios ar fi putrezit demult, dacă industriașii evrei n-ar fi instalat ei cei dintâi fierăstraie și întărit și îmbogățit sudul și întreaga Țară a Bucovinei. A trebuit să apară un evreu pe nume Axelard, care să recunoască faptul că din puful de la Putna Bucovinei se poate fabrica ciment valoros. Acestui evreu îi datorează Bucovina fabrica sa de ciment. Același lucru se poate zice despre industria de sticlă, în care evreii au fost creatorii”³⁸. Excesele naționaliste tot mai virulente și numărul crescut al incidentelor antisemite l-au obligat să ia apărarea comunității etnice căreia îi aparținea.

În activitatea sa parlamentară, Ebner s-a remarcat și prin consecvența cu care a apărut poziția comunității evreiești din România și a criticat tendințele discriminatorii și antisemitismul care lua avânt în țară. I-a interpellat pe liderii partidelor care promovau un discurs antisemit (A. C. Cuza, Ion Zelea-Codreanu sau Octavian Goga),

³⁴ Apud Daniel Hrenciuc, *op. cit.*, p. 164.

³⁵ Apud Carol Iancu, *op. cit.*, p. 103.

³⁶ Daniel Hrenciuc, *op. cit.*, p. 244.

³⁷ *Ibidem*, p. 164.

³⁸ *Ibidem*, p. 246.

dar și pe prim-miniștrii sau miniștrii guvernelor care s-au perindat la conducerea țării și au închis ochii la manifestările antisemite din universități sau din țară. Nu de puține ori, discursurile sale parlamentare pe problema evreiască erau întrerupte zgomotos de apostrofări și vociferări venite de pe băncile deputaților cuziști³⁹. A criticat gazeta cu tentă antisemită „Apărarea Națională”, care publica materiale despre mișcarea studențească și care îi justifica acțiunile împotriva evreilor. Un articol intitulat „Răspuns”, publicat în gazeta cuzistă, semnat cu pseudonim, atingea problema *numerus clausus*, atacându-l pe deputatul bucovinean Mayer Ebner pe această problemă⁴⁰. Ebner a acuzat autoritățile că nu au luat măsuri de dizolvare a societăților studențești care se făceau vinovate de organizarea actelor antisemite⁴¹. Ebner s-a implicat și în polemica cu ziaristii de la „Glasul Bucovinei”, semnând articole în „Czernowitzer Morgenblatt” și „Ostjudische Zeitung” pe marginea nuanțelor antisemite ale unor articole aparținând lui Mihai Eminescu, decontextualizate de gazetarii români⁴². În alte rânduri a interpellat guvernul în cazuri de evrei care au fost aruncați din trenuri aflate în mers, în incidente dintre evrei și activiști ai forțelor politice antisemite. Nu a avut însă sprijinul colegilor din Cameră⁴³.

Un prim caz de violență extremă avea să fie înregistrat chiar la Cernăuți, odată cu asasinarea tânărului elev David Falik, de către studentul naționalist Nicolae Totu. Această crimă a fost provocată de incidentele petrecute în capitala Bucovinei în timpul bacalaureatului promoției din 1926. Deputatul cernăuțean Ebner, alături de alți reprezentanți ai minorităților din Bucovina, s-a plâns de starea de lucruri creată, acuzând reprezentanții Ministerului Instrucțiunii că au dezavantajat pe minoritari. Ebner declara că „populația nu poate înțelege ca elevii care au frecventat liceul, urmând studiile cu succes bun, promovând până în clasa a 8-a de liceu, să nu poată fi declarați apti pentru frecventarea unei facultăți”⁴⁴. Elevii picați au protestat în fața liceului și l-au atacat pe unul dintre profesorii din comisia de examinare: profesorul de istorie E. Diaconescu. Nu este lipsit de importanță faptul că președintele comisiei era Traian Brăileanu, universitarul cernăuțean care conducea organizația locală L.A.N.C. Protestul lui Mayer Ebner împotriva numirii lui Brăileanu ca președinte al comisiei de bacalaureat nu a avut niciun rezultat. Minoritarii erau nemulțumiți și de prezența unor profesori din Vechiul Regat în comisia în care vedeau agenții politicii de românizare dusă de autoritățile de la București.

Rezultatul procesului deschis împotriva lui Nicolae Totu, acuzat de crimă, a fost și mai scandalos. Deputatul Mayer Ebner a declarat că studentul David Falik a fost victima antisemitismului, desfășurat cu acceptul tacit al instituțiilor publice.

³⁹ Andrei Oișteanu, *Imaginea evreului în cultura română. Studiu de imagologie în context est-central european*, București, Editura Humanitas, 2004, p. 218.

⁴⁰ „Apărarea Națională”, nr. 21, 1 februarie 1923, p. 13–14.

⁴¹ Wilhelm Filderman, *Un avocat al etniei sale. Un avocat al cauzei naționale a României. Articole, discursuri, memorii, 1921–1948*, vol. II, ediție de Teodor Wexler și Michaela Popov, București, Fundația Filderman, f. a., p. 159.

⁴² Daniel Hrenciuc, *op. cit.*, p. 257.

⁴³ Mariana Hausleitner, „Evreii și antisemitismul în Bucovina”, p. 198.

⁴⁴ Irina Livezeanu, *Cultură și naționalism în România Mare. 1918–1930*, București, Editura Humanitas, 1998, p. 103.

El a condamnat incidentele cu caracter antisemit petrecute în Bucovina și a criticat poziția organelor de ordine care nu au luat măsuri, mai ales în evenimentele provocate de studenți⁴⁵. Discursul său din 15 decembrie 1926 din Camera Deputaților a fost zgometos întrerupt de parlamentarii cuziști⁴⁶. Pentru evrei, procesul „a fost, de fapt, o farsă judiciară, terminată prin achitarea și eliberarea lui Nicolae Totu. Mai mult decât atât, procesul a creat un prilej pentru o uriașă demonstrație antisemită”⁴⁷. Ebner și-a apărat în continuare poziția, intrând în vizorul naționaliștilor români (între care și Octavian Goga). El a criticat chiar și guvernul liberal că tolerează manifestațiile antisemite, acuzându-l că susține un „ocult *numerus clausus*”. Și în urma incidentelor antisemite de pe parcursul anilor 1929–1930, în calitate de senator, Ebner a criticat atitudinea pasivă a autorităților față de violențele la care erau supuși coreligionarii săi, atât din Bucovina cât, și din restul țării⁴⁸.

Ebner a luat atitudine în paginile ziarului „Ostjudische Zeitung” și față de arestarea unor evrei acuzați de propagandă comunistă. Nu s-a angajat niciodată în susținerea ideologiei extremei stângi, dar a recunoscut că mulți evrei, mai ales din generațiile tinere, căzuseră pradă forței de atracție a comunismului⁴⁹. Aceeași atitudine a avut-o și față de incidentele antisemite care au culminat cu incendierea orașului Borșa, în 1930. Din decembrie 1931, Ebner a deschis în „Czernowitzer Morgenblatt” o listă pentru strângerea de fonduri pentru ajutorarea sinistraților evrei care și-au pierdut casele în incendiul din orașul maramureșean. Dar divizarea comunității evreiești l-a pus în conflict cu W. Fildermann și cu această ocazie. Ebner l-a acuzat pe avocatul evreu că se făcea responsabil de modul cum au fost cheltuiți banii destinați întrajutorării⁵⁰.

Între reperele vieții sale se numără și lucrarea *Chaim Weizmann*, pe care a publicat-o în 1927. De asemenea, în 1933 a participat la Congresul Național al Minorităților de la Geneva, având prestigioasa calitate de vicepreședinte al acestui for, după moartea lui Leon Motzkin. Pentru aceeași serie de merite în apărarea drepturilor politice și civile ale evreilor români a fost decorat cu ordinul „Steaua României” în grad de ofițer⁵¹. Venirea la putere a guvernului Goga a marcat primele măsuri oficiale antisemite. Între acestea s-a numărat și legea presei, care interzicea apariția gazetelor evreilor bucovineni. De la 1 ianuarie 1938, gazeta „Ostjüdische Zeitung” a încetat să mai apară. Nici după căderea guvernului Goga și instaurarea regimului personal al regelui Carol al II-lea, ziarele evreiești nu au mai putut să apară. Acești ani aveau să marcheze încetarea oricărei activități publice a lui Mayer Ebner în slujba coreligionarilor din Bucovina și România.

⁴⁵ Ioan Scurtu, Cristian Troncotă, Natalia Tampa, Dragoș Zamfirescu, Ion Bucur (coord.), *Totalitarismul de dreapta în România. Origini, manifestări, evoluție, 1919–1927*, București, Institutul pentru Studiul Totalitarismului, 1996, documentul 171, p. 616.

⁴⁶ Andrei Oișteanu, *op. cit.*, p. 218.

⁴⁷ Moses Rosen, *Primejdii, încercări, miracole*, București, Editura Hasefer, 1991, p. 17.

⁴⁸ Carol Iancu, *op. cit.*, p. 199.

⁴⁹ David Schaary, „Comunitatea evreilor din Cernăuți”, p. 170.

⁵⁰ Wilhelm Filderman, *op. cit.*, p. 362–363.

⁵¹ Daniel Hrenciuc, *op. cit.*, p. 164.

În loc de concluzii

„Integru și devotat, Mayer Ebner a fost figura centrală necontestată a evreilor din Bucovina între cele două războaie mondiale”⁵². Avea să părăsească Bucovina la începutul anului 1940, pentru a participa la Al XIX-lea Congres sionist și nu a mai revenit niciodată în capitala Bucovinei⁵³. Speriat de amploarea manifestațiilor antisemite la scara continentului european, Ebner a emigrat în Palestina, în 1940, devenind un susținător al formării statului Israel. În Palestina a avut o susținută activitatea politică și publicistică în slujba creării statului Israel. Evenimentele care au dus la prăbușirea României și la împărțirea Bucovinei în două l-au surprins în Palestina. Agravarea situației evreilor din România l-a determinat să rămână în țara aflată la acel moment sub mandat britanic. Aici și-a pus pana în slujba vechilor sale idei sioniste, colaborând la ziarele „Haaretz”, „Hayom” și „Haboker”. În mai 1948 a fost martor, la Tel Aviv, la proclamarea statului Israel. În vara anului 1951, la 79 ani, a luat cuvântul la Congresul sionist de la Ierusalim, binecuvântându-i pe participanți, ca unul dintre ultimii congresiștii de la Basel, din 1897: „Trecutul de la Basel salută prezentul Ierusalimului și îi trimite o sărutare pe frunte, iar amândouă își îndreaptă privirea de speranță și așteptări către viitor”⁵⁴. A murit la data de 12 decembrie 1955, fiind înmormântat în Cimitirul „Nahlat Itzak” din orașul Givatayim⁵⁵.

Mayer Ebner (1872–1955) a fost o personalitate complexă, politician, avocat, jurnalist și un lider al comunității iudaice din Bucovina, având un rol de prim plan în mijlocul evreilor bucovineni. În prima parte a activității și carierei sale politice s-a remarcat în calitate de conducător al mișcării sioniste din Bucovina, participând la primele congrese sioniste din lume. Concepțiile sale ideologice, definite ca „Realpolitik”, se deosebeau de ideile lui Hetzl, susținând recunoașterea drepturilor evreilor de a se organiza în comunități naționale în statele în care trăiau. Pionier al sionismului, Ebner nu considera emanciparea națională ca pe o favoare oferită de autoritățile germane sau, după 1918, de cele românești. Acesta milita pentru emanciparea evreimii doar ca o etapă înainte de realizarea dezideratului sionist. Un moment semnificativ al activității sale l-a reprezentat poziția sa față de unirea Bucovinei cu România. Urmărind să asigure comunității din care provenea un statut similar cu cel anterior anului 1918, Ebner a avut o poziție nuanțată față de actul istoric de la 28 noiembrie 1918. În perioada interbelică, în calitate de președinte al Consiliului Național Evreiesc, a militat pentru prezervarea comunității iudaice printr-o politică evreiască națională. A activat în Partidul Evreiesc și a participat la viața politică a României. A avut trei mandate de deputat, de la tribuna parlamentară remarcându-se prin aceeași susținută activitate în sprijinirea coreligionarilor.

⁵² David Schaary, „Evreii din Bucovina în perioada interbelică”, p. 179.

⁵³ Idem, „Comunitatea evreilor din Cernăuți”, p. 168.

⁵⁴ https://ro.wikimedia.org/wiki/Mayer_Ebner (accesat la 6 martie 2019).

⁵⁵ Emil Satco, *Enciclopedia Bucovinei*, vol. I, Suceava, Iași, Princeps Edit, 2004, p. 355.